Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

11.11.2024 KEHA/78975/2024

Eduskunta
Työelämä ja tasa-arvovaliokunta

HE 179/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Uudenmaan ELY-keskuksen lausunto

Nyt annettavan lakiesityksen taustana on hallitusohjelman kirjaus siitä, että työperusteinen oleskelulupa sidotaan nykyistä vahvemmin työhön siten, että Suomesta on poistuttava, jos henkilön oleskelulupa loppuu eikä hän ole kolmen kuukauden kuluessa solminut uutta työsuhdetta. Hallituksen esityksen mukaan aika on kuusi kuukautta, jos työsuhde on kestänyt yli kaksi vuotta tai ulkomaalaisella on erityisasiantuntijan oleskelulupa tai hänellä on oleskelulupa yrityksen yli- tai keskijohdossa toimimista varten.

Lakiesityksen taustalla on myös EU-lainsäädäntö. Yhdistelmädirektiivin 11 artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaan oleskelulupaa ei saa peruuttaa kolmen kuukauden aikana siitä, kun työntekijä on jäänyt työttömäksi ja kuukauden aikana, jos työntekijä on ehtinyt työskennellä vähintään kahden vuoden ajan. Kirjaukset direktiivin ja hallituksen esityksen välillä eroavat toisistaan siten, että hallitusohjelman kirjaus on osittain kestoltaan lyhyempi ja toisaalta velvoittavammin kirjoitettu. Lopputuloksena Suomeen on tulossa mahdollisesti kireämpi työperusteista maahanmuuttoa koskeva lainsäädäntö kuin muualla Euroopassa. Kuitenkin kilpailemme samoista osaavista työntekijöistä ja välttämättä Suomea ei pidetä maana yhtä houkuttelevana kuin muita maita Euroopassa. Kysymykseksi jää, onko meillä varaa tiukempaan maahanmuuttopolitiikkaan, kun ottaa huomioon yhä vanhenevan väestön ja kaukana Euroopan keskuksista olevan sijainnin.

Hallituksen esityksestä on järjestetty lausuntokierros ja lausunnonantajat vastustivat lähes yksimielisesti ehdotukseen sisältyvää ehdotusta kolmen kuukauden ja kuuden kuukauden työttömyysajasta, jona aikana oleskelulupaa ei voida peruuttaa.

Lausunnoissa ja myös julkisuudessa monet elinkeinoelämän keskeiset toimijat ovat ottaneet kantaa esitykseen ja todenneet, että ehdotetut lakimuutokset eivät edistä työmarkkinoiden tarvitsemaa työperusteista maahanmuuttoa. Uusi laki vaikeuttaisi työperusteisen muuttajan sekä hänen perheensä asettautumista ja sitoutumista Suomeen. Esimerkiksi Helsingin Sanomissa julkaistussa haastattelussa 11.11.2024

UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
0295 021 000
www.ely-keskus.fi
Y-tunnus 2296962-1
Kirjaamo
PL 36, 00521 Helsinki
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Teknologiateollisuuden uusi toimitusjohtaja Minna Helle totesi, että on aivan selvää, että Suomessa ei tulla pärjäämään ilman työperusteista maahanmuuttoa. Vaikka yritysten kasvunäkymät ovat juuri nyt heikot ja mitään rohkaisevaa ei ole näkyvissä kasvun lähtemisestä liikkeelle tässäkin tilanteessa yritykset näkevät osaajien saatavuuden keskeisimpänä kasvun pullonkaulana. Myös hallituksen esityksessä on todettu, että pidemmällä ajalla pula työvoimasta tulee selvästi kasvamaan.

Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että kolmen ja kuuden kuukauden aikarajat ovat liian lyhyitä useista syistä. Samoja aikarajoja eri ryhmien osalta on vaadittu yhdenvertaisuuden ja viranomaistyön selkeyden vuoksi. Erikseen on todettu, että erityisesti erityisasiantuntijoiden rekrytointiprosessit ovat pitkiä varsinkin, jos on kyse työnantajalta toiselle siirtymisestä, jolloin tarvitaan mm. ajoittain ruuhkautuvia turvallisuusselvityksiä. Tarvitsemme korkeasti koulutettuja erityisosaajia, mutta myös muita eri alojen ammattilaisia. Epävarmuus tulevaisuudesta vaikeuttaa perheiden kotoutumista uuteen maahan ja tulevaisuuden suunnitelmia on vaikea tehdä. Muutokset heikentävät maakuvaa ja vaikuttavat halukkuuteen muuttaa maahan. Osa maahanmuuttaneista voi mahdollisesti hakea oleskelulupaa perhesiteen perusteella, vaikka työ onkin se alkuperäinen syy maahan muuttamiselle.

Työllisyyspalvelut ovat siirtymässä vuoden 2025 alusta alkaen työllisyysalueiden vastuulle ja on todennäköistä, että uuden työpaikan löytämiseen liittyvät tukipalvelut ovat eri alueilla hyvin erilaisia. Rekrytointiin ja työnvälitykseen ei välttämättä ole tarjolla riittävää tukea riittävän nopeasti ja työntekijöitä tarvitsevat työpaikat voivat jäädä täyttymättä. Work in Finland palvelu tavoittaa valtakunnallisena palveluna osan muuttajista, mutta myös alueelliset palvelut ovat siirtymävaiheissa tärkeitä.

Työnantajan ilmoittamisvelvollisuuden osalta Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että sen toteutumista on vaikea valvoa. Ilmoittamisvelvollisuuden ja sanktioiden valvomiseen sidottujen resurssien sijaan resursseja tulisi käyttää tehokkaammin uudelleentyöllistymisen tukemiseen työnantajien ja työnhakijoiden palveluilla. Työnantajille ilmoittamisvelvollisuus on uusi tehtävä, johon ei välttämättä haluttaisi sitoa muihin työtehtäviin tarvittavia työntekijäresursseja.

Työnteko-oikeuden laajentaminen työvoimapula-aloille on Uudenmaan ELY-keskuksen näkökulmasta kannatettavaa, mutta käytännössä se ei välttämättä tuo helpotusta työvoimapula-aloille. Monilla työvoimapula-aloilla tarvitaan tutkintoja ja osaamista, jota ei muiden sektoreiden töihin tulleilla todennäköisesti ole. Selvimpänä esimerkkinä sosiaali- ja terveydenhuollon ammatit, joihin työllistyminen ilman Suomessa hyväksyttyä koulutusta ja riittävää kielitaitoa on mahdotonta.

Hallituksen esitykseen sisältyy asetuksenantovaltuus valtakunnallisista työvoimapula-aloista. Sekä alueellisia työlupalinjauksia että asetuksella määriteltyjä työvoimapula-aloja päivitetään erikseen määritellyllä aikataululla. Tällöin on mahdollista, että jo suunniteltu polku työhön tai

maahanmuuttajan palkkaamiseen voi jäädä toteutumatta linjausten muuttuessa kesken työllistymisprosessin. Lisäksi epäselvyyttä voi tuoda mahdollinen ristiriita valtakunnallisen asetuksella määriteltyjen työvoimapula-alojen ja ELY-keskusten linjausten välillä.

Hallituksen esitys koostuu lakimuutoksista, joita Uudenmaan ELY-keskus ei voi kokonaisuudessaan kannattaa. Esitämme, että hallituksen esitys palautetaan uudelleen valmisteltavaksi.

Yksikön päällikkö Jarkko Tonttila

Maahanmuuttopäällikkö Jaana Suokonautio

Tämä asiakirja KEHA/78975/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/78975/2024 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Tonttila Jarkko 11.11.2024 15:45

Esittelijä Suokonautio Jaana 11.11.2024 15:38